

Læseforståelse - den oversete færdighed i sprogprøverne

Vivian Lindhardsen

Seminarieadjunkt, cand.mag.
Vordingborg Statssseminarium.
vivianlindhardsen@hotmail.com

Den fremmedsproglige færdighed en nybagt student får mest brug for, når han / hun starter på en længerevarende videregående uddannelse, er nok læsefærdigheden. Ikke bare forlanges der på de fleste længerevarende uddannelser, at den studerende læser en stor mængde faglitteratur på engelsk (og / eller andre fremmedsprog), men det forventes ofte også, at læsestoffet forstås ned i detaljer. Da en studentereksamen i engelsk er med til at sikre optagelse på de lange videregående uddannelser, bør vi sikre, at læsefærdigheden nu også testes i denne eksamen.

Hvordan tester vi læseforståelsen ved studentereksamen?

Til studentereksamen i engelsk testes læsefærdigheden ikke direkte, men snarere indirekte gennem elevens pro-

duktive færdigheder: ved den skriftlige eksamen testes læsefærdigheden ved at eleven på fremmedsproget skal skrive en stil på baggrund af forståelse af en tekst (m.a.o. læsefærdigheden testes gennem skriftlig sprogproduktion). Ved den mundtlige eksamen genfortæller og analyserer eleven en tekst, der er læst i løbet af året (m.a.o. læsefærdigheden testes gennem mundtlig sprogproduktion). Den mest direkte måde, læsefærdigheden testes på, er nok i oversættelsen, hvor eleven skal oversætte et stykke tekst fra engelsk til dansk. Spørgsmålet er dog her, om elevens læseforståelse virkelig testes ved oversættelse af et lille stykke tekst. Selvom behovet for en god og solid læsefærdighed er stort, bliver denne receptive færdighed nedprioritet, idet den stort set kun testes indirekte vha. de produktive færdigheder¹.

Hvis ikke de eksisterende eksaminer formår at teste læsefærdigheden, hvad kan alternativet være?

I fare for at røbe hvor påvirket jeg er blevet af at have undervist i USA, vil jeg foreslå multiple-choice-testen (MC-testen) som en del af fremmedsprogseksamen i Danmark. Jeg vil på ingen måde hævde, at MC-testformen ingen ulemper har. Men den har dog den oplagte fordel, at den giver mulighed for direkte at teste de receptive færdigheder. MC-testen (i kombination med stilskrivning og efterfølgende interview) bruges rent faktisk som adgangsprøve til de amerikanske universiteter for ikke-engelsksprogede. De receptive færdigheder, herunder læseforståelsen, ses altså som en vigtig del af forudsætningen for, at en fremmedsproget ansøger kan gennemføre et universitetsstudium i USA.

Hvad kan en MC-test måle?

Multiple-choice-testen er ikke begrænset til kun at teste en faktisk forståelse af en tekst. Der ligger i denne prøve-

form mulighed for at teste en dybere forståelse af teksten, samtidig med at der er mulighed for at teste læsefærdigheden med baggrund i forskellige aspekter af den kommunikative kompetence.

En fuld forståelse af en tekst kræver, at man kender den sproglige kode (den lingvistiske kompetence), kan overskue tekstens organisering (diskurskompetencen), og har en forståelse for den kommunikative situation, forholdet mellem forfatter og læser samt forfatterens holdning og hensigter (den pragmatiske kompetence). Derudover skal der gode læsestrategier til for hurtigt og effektivt at forstå en tekst. Der kan være tale om strategier som skimning og scanning samt evnen til at forudsige hvad der følger (læsestrategisk kompetence). En god læser er således en, der mestrer disse kompetencer og kan lade dem spille sammen, således at de støtter hinanden i læseprocessen. Jeg vil nedenfor gennemgå to eksempler på MC-tests, der kan måle alle disse aspekter af læseforståelsen. Ideen er at eleven bliver præsenteret for en uset tekst med tilhørende spørgsmål.

Eksempel 1

In the face of basic anxiety, children develop certain defense attitudes or strategies that permit them to cope with the world and afford a certain measure of gratification (...). Many of these strategies continue into adulthood. Specifically, we use them to deal with or minimize feelings of anxiety and to assist us in effectively relating to others. Where they become exaggerated or inappropriate, these strivings may be referred to as neurotic needs or trends. Neurotic trends are the result of the formative experiences that create basic anxiety. The trends are not instinctual in nature but highly dependent on the individual's formative experiences of being either safe or insecure in the world. Horney criticized Freud for his

image of neurotic needs as instinctual or derived from the instincts. She placed environmental factors at the center of personality development.²

- 1 The word 'afford' in line 2 is closest in meaning to
  - a give
  - b have money enough for
  - c affirm
  - d suppress
- 2 What would be the most appropriate title for the passage?
  - a Neurotic Needs or Trends
  - b Children's attitudes
  - c Freud's Neurotic Theories
  - d Horney's criticism of Freud
- 3 What would a following paragraph most likely address?
  - a Horney's theory of neurotic needs
  - b Freud's theory of neurotic needs
  - c Instinctual needs
  - d Being insecure in the world
- 4 Where would this passage most likely appear?
  - a In a university level textbook on personality theories
  - b In a university level textbook on biology
  - c In a high school textbook on psychology
  - d In a high school textbook on biology
- 5 What is the author's tone?
  - a Objective
  - b Critical
  - c Humorous
  - d Subjective
- 6 According to Horney
  - a neurotic needs are instinctual
  - b the milieu has a big effect on one's personality
  - c Freud's personality theories are invalid
  - d All basic anxieties continue into childhood
- 7 According to the passage neurotic trends
  - a create anxiety
  - b are instinctual
  - c are defensive
  - d are caused by exaggerated defense strategies
- 8 It can be inferred from the passage that
  - a All defense strategies continue into adulthood
  - b Defense strategies are inappropriate
  - c Defense strategies create a neurotic personality
  - d Defense strategies can be useful
- 9 Horney is
  - a a woman
  - b a man
  - c a child
  - d impossible to say

Spørgsmål 1 beder om et passende synonym på baggrund af ordforståelse i kontekst (lingvistisk-semantisk kompetence).

Spørgsmål 2 beder om en passende titel og kræver derfor et overblik over hele indholdet. Det kan opnås ved skimming (læsestrategisk kompetence), men handler i høj grad også om at forbinde de forskellige kompetencer. Spørgsmål 3 beder eleven forudsige, hvad der kunne følge efter denne tekst og fokuserer dermed på organisering af teksten (diskurskompetencen).

Spørgsmål 4 spørger til genre og den

større tekstsammenhæng (pragmatisk / tekstlingvistisk kompetence).

Spørgsmål 5 spørger til forfatterens tone og holdning (pragmatisk kompetence).

Spørgsmål 6 kræver nærlæsning og forståelse i detaljer (samspil af alle kompetencer).

Spørgsmål 7 kræver nærlæsning og forståelse i detaljer (samspil af alle kompetencer).

Spørgsmål 8 kræver forståelse i detaljer (samspil af alle kompetencer) og ræsonnement.

Spørgsmål 9 kræver beherskelse af diskursmarkører, herunder pronominer (diskurskompetence).

Eksempel 2:

In disciplines from physics to political science, using a theory to make sense of a complex reality is essential. Facts do not always “speak for themselves.” In economics, facts may describe a historical episode, but facts can never explain why the episode occurred or how things would have been different had, for example, the government pursued another policy. Moreover, facts can never demonstrate how, for instance, a change in agricultural price supports will affect agricultural production next year. For purposes of explanation or prediction we must employ a theory that shows how facts are related to one another.

Theory in economics, as in other sciences, is based on certain assumptions. For example, economics assume that firms strive to maximize profit. Based on this assumption the economic theory of the firm explains what mix of steel and plastic firms such as Toyota and General Motors (GM) employ in production as well as what amount of cars and trucks they produce. The theory also explains how Toyota’s and GM’s desired input mixes and final output levels are affected by changes in, say, the price of steel or the price received per car sold.

Economic theory can be used to predict as well as to explain real-world outcomes. For instance, the basic supply-demand model ... can be used to explain the effects observed in cities that have enacted rent control laws. It can also be used to predict the effects should the federal government impose similar price ceilings on health care services.³

- 1 What is the primary purpose of the passage?
  - a To argue for the importance of theory in a sound understanding of economics
  - b To argue for the importance of theory in a sound understanding of agriculture
  - c To argue for governmental support for Toyota and General Motors
  - d To argue for price ceilings on health care services
- 2 The word 'say' in line 16 could best be replaced by
  - a for instance
  - b tell
  - c most of the
  - d as reported by
- 3 Which of the following statements can be inferred from the passage?
  - a Without theory we wouldn't be able to obtain facts
  - b Without theory we wouldn't be able to explain reasons for events
  - c Without theory we wouldn't be able to establish big companies
  - d Without theory we wouldn't be able to maximize profit
- 4 Where in the passage does the author discuss the general purpose of theory?
  - a lines 5-6
  - b lines 7-9
  - c line 10
  - d lines 18-22
- 5 Why does the author mention Toyota and General Motors?
  - a to emphasize the relevance of theory in real-life situations
  - b to compare the profits of the two companies
  - c to change the topic
  - d to discuss maximization of profit
- 6 It can be inferred from the text that
  - a the federal government has imposed price ceilings on health care services
  - b the federal government should impose price ceilings on health care services
  - c theory can explain the effects of federal government price ceilings on health care services
  - d theory can explain the importance of price ceilings on health care services.
- 7 The passage is arranged
  - a by example of the advantages of theory
  - b by example of car companies
  - c by topic
  - d chronologically

Spørgsmål 1 spørger til formålet med passagen og dermed til forfatterens hensigt (pragmatisk kompetence). Spørgsmål 2 tester ordforståelse i kon-

tekst (lingvistisk-semantisk kompetence).

Spørgsmål 3 kræver ræsonnement (samspil mellem alle kompetencerne).

Spørgsmål 4 kræver scanning (læsestrategisk kompetence).

Spørgsmål 5 kræver forståelse af forfatterens intentioner (pragmatisk kompetence).

Spørgsmål 6 kræver ræsonnement (strategisk kompetence) på baggrund af en detaljeret forståelse af modalverbet 'should' og dets placering i sætningsopbygningen (lingvistisk-semantisk kompetence).

Spørgsmål 7 spørger til organisering af teksten (diskurskompetence).

Fordelene ved en sådan form for MC-test ligger i dens gyldighed (validitet), pålidelighed (reliabilitet) og i dens gennemførlighed (feasibilitet):

- MC-testen er gyldig, idet den kommer meget tæt på at teste det, den søger at teste, nemlig læsefærdighed: læsefærdigheden testes direkte og ikke indirekte gennem andre færdigheder.
- MC-testen er pålidelig, idet man med meget stor sandsynlighed vil

komme frem til samme testresultat, hver gang prøven vurderes.

- MC-testen er i høj grad gennemførlig, idet den giver mulighed for at teste elevens læseforståelse af mange forskellige teksttyper. Dertil kommer, at der i en sådan prøveform ligger en mulighed for at aflægge eksamen på computeren.

Jeg vil understrege, at en MC-test ikke bør erstatte de eksisterende prøveformer, men at den kan inddrages i en helhedsbedømmelse af elevens sproglige kompetence, således at ikke kun de produktive færdigheder testes.

Noter

- 1 Indirekte testning af læsefærdigheden vha. de produktive færdigheder ses også i Folkeskolen.
- 2 Barbara Engler: *Personality Theories*. Boston; Houghton Mifflin Company, 1995. S. 121.
- 3 Edgar K. Browning and Mark A. Zupan: *Microeconomic Theory and Applications*. New York; Harper Collins College Publishers, 1996.